

Rapport

Opinieonderzoek Israël- Palestina

In opdracht van Pax
Mei 2022

Colofon

Opinieonderzoek Israel-Palestina I&O Research

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/068

Datum

mei 2022

Auteurs

Asher van der Schelde
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Kennis	8
1.1	Meeste Nederlanders maar beperkt bekend met conflict	8
2	Verantwoordelijkheid	9
2.1	Israël én Hamas door meerderheid verantwoordelijk gehouden	9
2.2	Linkse en rechtse kiezers verschillen van visie	10
2.3	Jongeren en niet-westerse migranten houden Israël vaker verantwoordelijk dan Hamas	11
2.4	Toelichtingen bij oordeel	12
3	Stellingen	14
3.1	Meerderheid: Israël moet stoppen met bouwen nederzettingen	14
3.2	Houdingen ten opzichte van nederzettingen naar politieke voorkeur	15
3.3	Effect van informatie	16
3.4	Regering moet zich uitspreken tegen mensenrechtenschendingen	17
4	Onderzoeksverantwoording	18

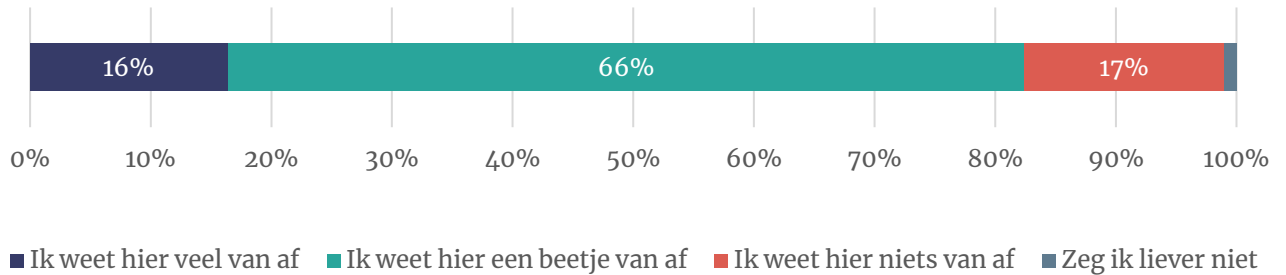
Meerderheid Nederlanders: Israël moet stoppen met bouwen nederzettingen

Meeste Nederlanders maar beperkt bekend met conflict

Zestien procent van de Nederlandse bevolking zegt veel af te weten van het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Een soortgelijk deel (17%) weet er niets van af. De ruime meerderheid (66%) zegt een beetje af te weten van het conflict.

Figuur 0.1: Hoe bekend bent u met het conflict tussen Israël en de Palestijnen?

Basis: gehele steekproef (n=1.281)

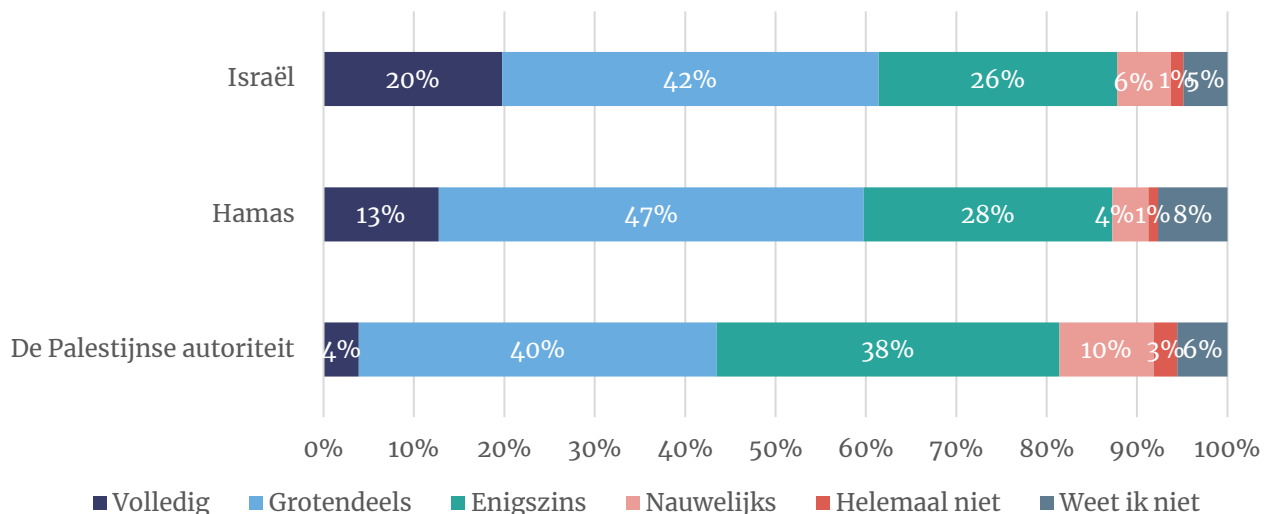
Israël en Hamas verantwoordelijk gehouden voor voortduren conflict

Zowel Israël als de Palestijnse terreurbeweging¹ Hamas, dat het dagelijks bestuur van de Gazastrook in handen heeft, worden door de meerderheid van de Nederlanders volledig/grotendeels verantwoordelijk gehouden voor het voortduren van het conflict.

Bijna de helft (44%) zegt bovendien de Palestijnse autoriteit als volledig (4%) of grotendeels (40%) verantwoordelijk te houden. De Palestijnse autoriteit heeft beperkte bevoegdheden over de Westelijke Jordaanoever. Deze informatie is aan de respondenten getoond.

Figuur 0.2: In hoeverre houdt u de volgende spelers verantwoordelijk voor het voortduren van het conflict?

Basis: weet veel of iets van het conflict (n = 659)

¹ De Europese Unie heeft Hamas in 2017 als terroristische beweging bestempeld:

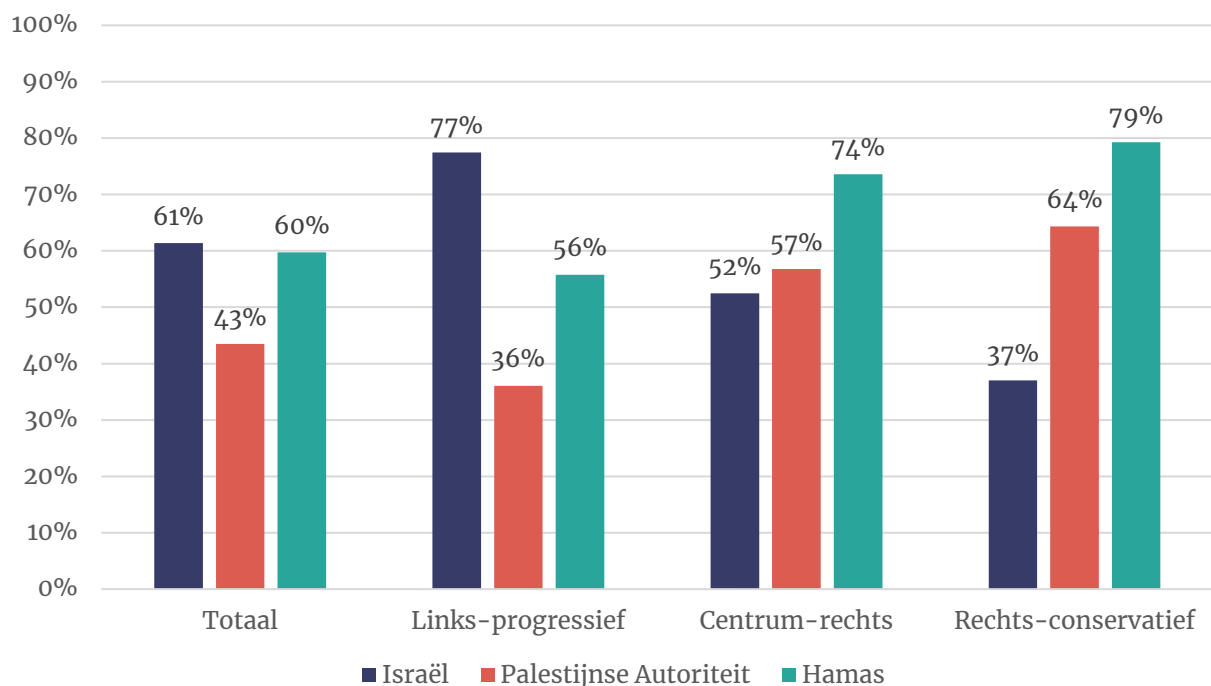
<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/eu-court-upholds-hamas-terror-listing/>

Linkse kiezer ziet Israël als verantwoordelijke, rechtse kiezer Hamas

Kiezers van linkse en rechtse partijen verschillen sterk van mening als het gaat om wie verantwoordelijk is voor het voortduren van het conflict. Kiezers van rechtse (vooral religieuze) partijen houden Israël doorgaans nauwelijks verantwoordelijk en Hamas en de Palestijnse Autoriteit des te meer. Aan de links-progressieve kant vindt men echter dat de verantwoordelijk voornamelijk bij Israël ligt.

Ook jongeren en Nederlanders met een migratie-achtergrond leggen de verantwoordelijkheid voornamelijk bij Israël.

Figuur 0.3: In hoeverre houdt u de volgende spelers verantwoordelijk voor het voortduren van het conflict (naar politieke stroming²) Laten zien: Volledig of grotendeels verantwoordelijk. Overige antwoordopties: enigszins, nauwelijks, helemaal niet of weet ik niet. Basis: weet veel of iets van het conflict (n = 659)

Waarom houdt men Israël/Hamas verantwoordelijk?

Respondenten die Israël of Hamas volledig verantwoordelijk hielden voor het voortduren van het conflict vroegen wij om hun mening te onderbouwen.

Israël wordt voornamelijk het volgende verweten:

- Het bouwen van nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever
- Het onderdrukken van de Palestijnen
- Het gebrek aan intentie tot vrede
- Het gebruik van “disproportioneel” geweld

Terwijl Hamas het volgende wordt verweten:

- Het provoceren van Israël (middels raketten)
- Terrorisme/extremisme

² Links-progressief: D66, SP, GroenLinks, PvdA, PvdD, BIJ1 en Volt. Centrum-rechts: VVD, CDA en CU. Rechts-conservatief: PVV, FvD, SGP, JA21 en BBB.

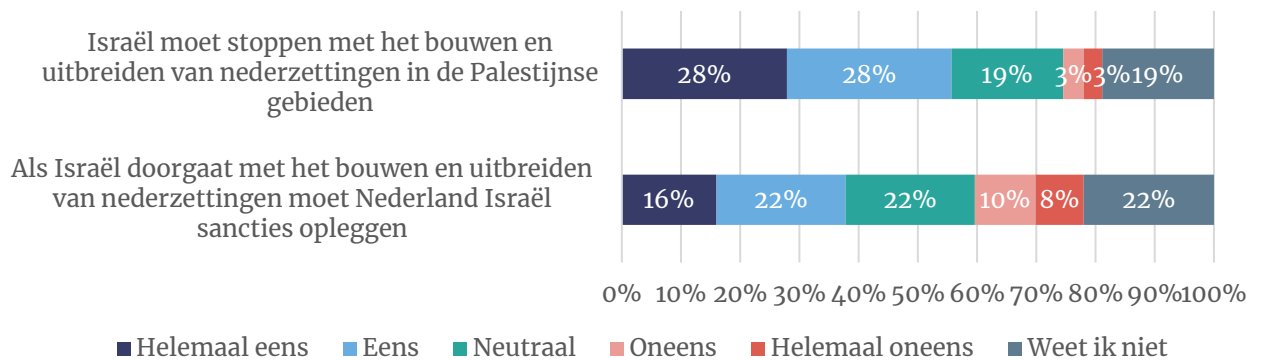
- Het ontkennen van het bestaansrecht van Israël
- Weigeren compromissen

Meesten vinden dat Israël moet stoppen met bouwen en uitbreiden nederzettingen

Een meerderheid van de Nederlandse bevolking (56%) vindt dat Israël moet stoppen met het bouwen en uitbreiden van nederzettingen in de Palestijnse gebieden. Slechts zes procent is het hiermee oneens.

Mocht Israël toch doorgaan met het bouwen van nederzettingen dan vindt 38 procent van de bevolking dat Nederland sancties moet opleggen. Achttien procent is het daarmee oneens. De helft (51%) van de Nederlanders vindt dat er sprake is van apartheid in Israël en de Palestijnse gebieden.

Figuur 0.4: Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?
 Basis: respondenten die geen informatie te zien kregen over illegale status nederzetting³ (n=829)

³ Een random derde deel van de steekproef kreeg voorgelegd dat de Israëlische nederzettingen illegaal zijn volgens het internationale recht. Dit leidde tot een iets scherpere veroordeling van de nederzettingen. Zie paragraaf 3.3.

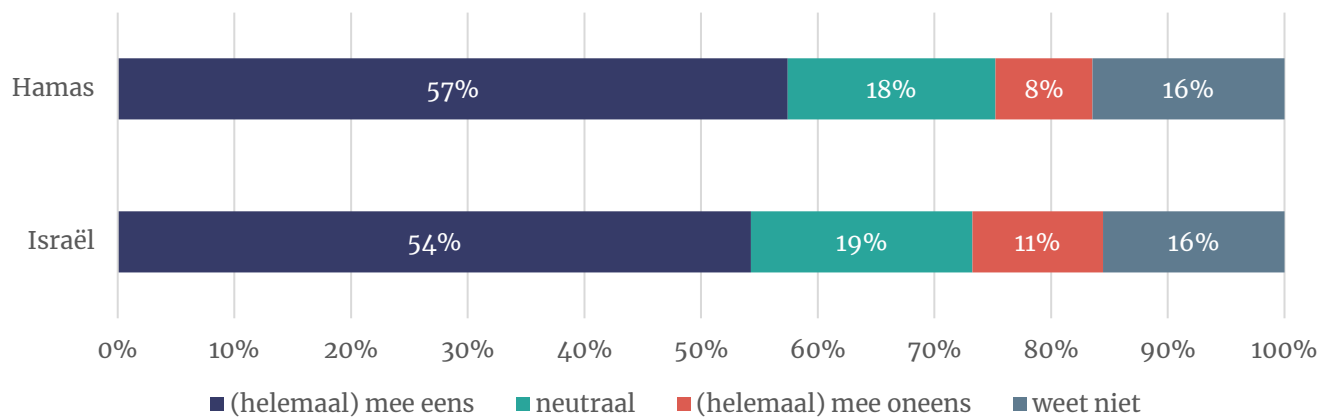
Roep om actie tegen mensenrechtenschendingen door Israël en Hamas

De meerderheid (57%) van de Nederlanders vinden dat de Nederlandse regering zich actiever moet uitspreken over mensenrechtenschendingen door Hamas. Slechts acht procent vindt van niet.

Dit geldt in gelijke mate voor Israël: 54 procent wil dat de regering zich actiever uitsprekt over mensenrechtenschendingen door Israël, elf procent is het oneens.

Figuur 0.5: De Nederlandse regering moet zich actiever uitspreken over mensenrechtenschendingen door Israël/Hamas/

Basis: respondenten die geen informatie te zien kregen over illegale status nederzetting (n=829)

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 tot maandag 16 mei. In totaal werkten 1.281 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=995) is afkomstig het I&O Research Panel, 286 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Kennis

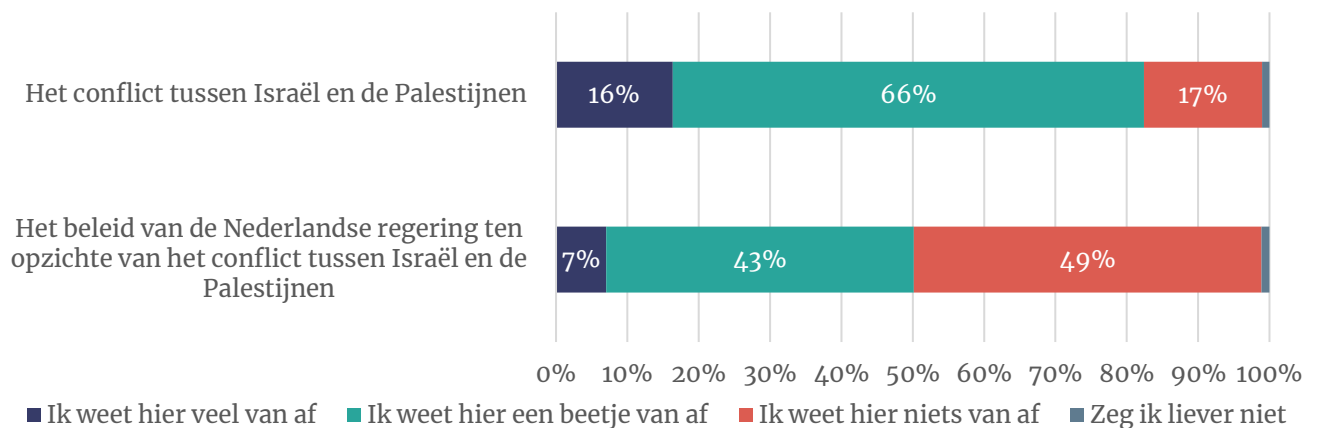
1.1 Meeste Nederlanders maar beperkt bekend met conflict

Zestien procent van de Nederlandse bevolking zegt veel af te weten van het conflict tussen Israël en de Palestijnen. De ruime meerderheid (66%) zegt een beetje af te weten van het conflict. Een op zes (17%) weet er niets van af.

Met het beleid van de Nederlandse regering ten aanzien van het conflict zijn Nederlanders nog minder bekend. De helft zegt hier veel (7%) of een beetje (43%) van te weten, terwijl de andere helft (49%) niets weet van het Nederlandse beleid.

Figuur 1.1: Hoe bekend bent u met de volgende zaken?

Basis: gehele steekproef (n=1.281)

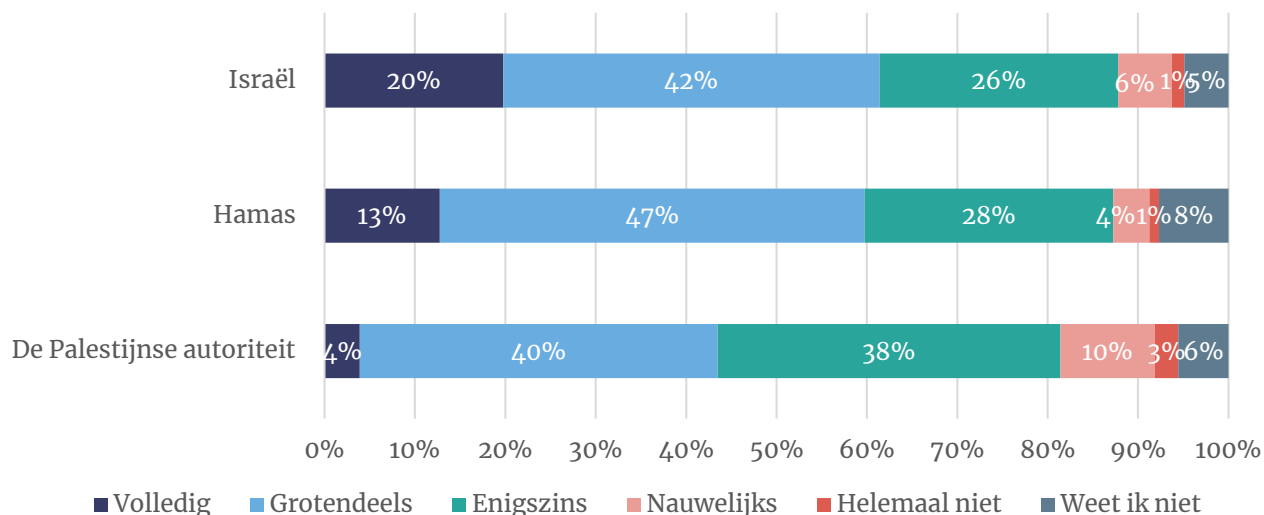
2 Verantwoordelijkheid

2.1 Israël én Hamas door meerderheid verantwoordelijk gehouden

Van degenen die veel of iets afweten van het conflict tussen Israël en de Palestijnen (82% van alle Nederlanders) houdt het merendeel zowel Israël als de Palestijnse terreurbeweging⁴ Hamas, dat het dagelijks bestuur van de Gazastrook in handen heeft, verantwoordelijk gehouden voor het voortduren van het conflict. Een op vijf acht Israël volledig verantwoordelijk, terwijl twee op vijf (42%) Israël als grotendeels verantwoordelijk zien. Hamas wordt door 13 procent als volledig verantwoordelijk beschouwd, terwijl bijna de helft (47%) Hamas aanduidt als grotendeels verantwoordelijk.

Ruim vier op tien (44%) zeggen de Palestijnse autoriteit volledig (4%) of grotendeels (40%) verantwoordelijk te houden. De Palestijnse autoriteit heeft beperkte bevoegdheden over de Westelijke Jordaanoever. Deze informatie is aan de respondenten getoond⁵.

Figuur 2.1: In hoeverre houdt u de volgende spelers verantwoordelijk voor het voortduren van het conflict?
(basis: weet veel of iets van het conflict, n = 659)

⁴ De Europese Unie heeft Hamas in 2017 als terroristische beweging bestempeld:

<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/eu-court-upholds-hamas-terror-listing/>

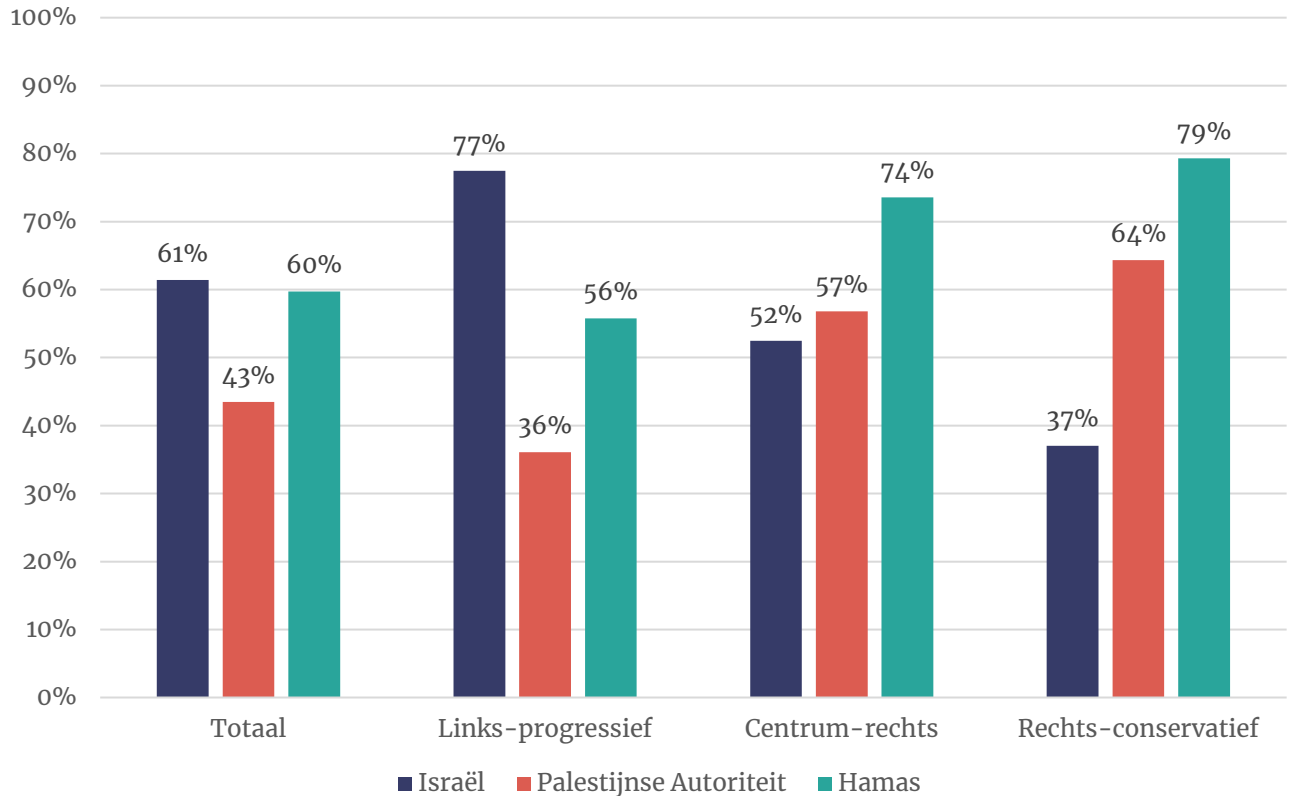
⁵ De Palestijnse autoriteit = "Het Palestijnse bestuur op de Westelijk Jordaanoever. De Palestijnse autoriteit heeft beperkte bevoegdheden over het gebied."

2.2 Linkse en rechtse kiezers verschillen van visie

Kiezers van linkse en rechtse partijen verschillen sterk van mening als het gaat om wie verantwoordelijk is voor het voortduren van het conflict. Kiezers van centrumrechtse partijen houden Israël doorgaans minder verantwoordelijk dan de Palestijnse Autoriteit en vooral Hamas. In de rechts-conservatieve hoek geldt dit nog meer. Aan de links-progressieve kant vindt men echter dat de verantwoordelijk voornamelijk bij Israël ligt.

Figuur 2.2: In hoeverre houdt u de volgende spelers verantwoordelijk voor het voortduren van het conflict (naar politieke stroming)⁶ Laten zien: Volledig of grotendeels verantwoordelijk. Overige antwoordopties: enigszins, nauwelijks, helemaal niet of weet ik niet.

Basis: weet hier veel of iets vanaf (n =659).

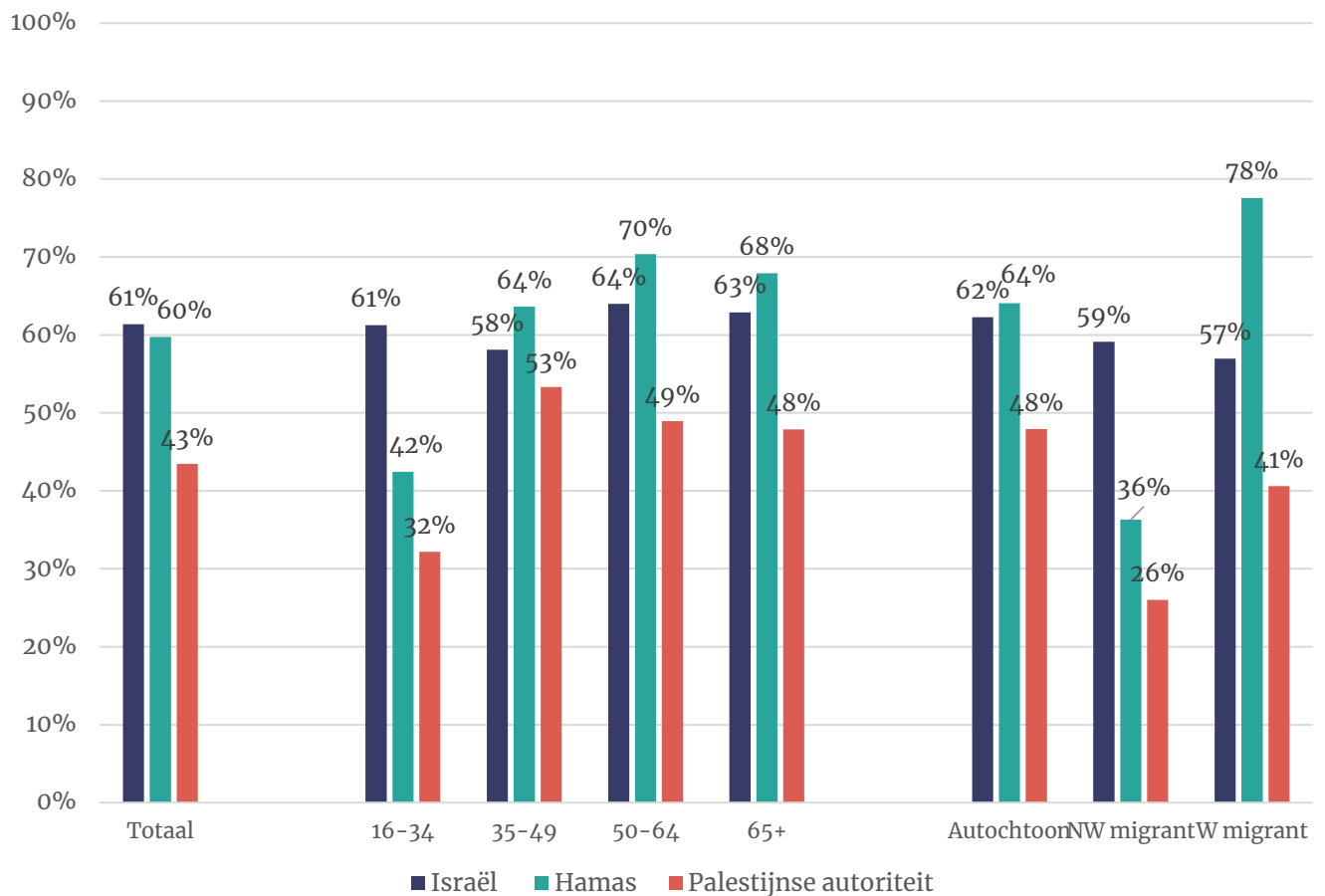
⁶ Links-progressief = D66, GroenLinks, PvdA, SP, PvdD, Volt en BIJ1. Centrum-rechts = VVD, CDA en CU. Rechts-conservatief = PVV, FvD, JA21, SGP en BBB.

2.3 Jongeren en niet-westerse migranten houden Israël vaker verantwoordelijk dan Hamas

Jongeren tot 35 jaar houden vaker Israël verantwoordelijk (volledig of grotendeels: 61%) voor het conflict dan Hamas (42%) of de Palestijnse autoriteit (32%). Onder de andere leeftijdsgroepen wordt Hamas vaker genoemd.

Ook valt op dat Nederlanders met een westerse migratieachtergrond veel vaker Hamas (78%) verantwoordelijk houden dan Israël. Onder niet-westerse migranten is dat omgekeerd, terwijl Nederlanders zonder migratieachtergrond beide actoren ongeveer even vaak noemen.

Figuur 2.3: In hoeverre houdt u de volgende spelers verantwoordelijk voor het voortduren van het conflict (naar partijvoorkeur) Laten zien: Volledig of grotendeels verantwoordelijk. Overige antwoordopties: enigszins, nauwelijks, helemaal niet of weet ik niet. (basis: weet hier veel of iets vanaf, n = 659)

2.4 Toelichtingen bij oordeel

Nederlanders die een van de twee meest genoemde actoren (Israël en Hamas) volledig verantwoordelijk achten vroegen wij hun antwoord toe te lichten.

“Israël is volledig verantwoordelijk”

Mensen die Israël volledig verantwoordelijk achten verwijten Israël het volgende:

- Het bouwen van nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever
- Het onderdrukken van de Palestijnen
- Het gebrek aan intentie tot vrede
- Het gebruik van “disproportioneel” geweld

Hieronder enkele citaten ter illustratie:

“Blijven bouwen op Palestijns grondgebied.”

“Zij onderdrukken de Palestijnen.”

“Zij bezetten gebieden en provoceren daarmee de overige medelanders.”

“Onbuigzaamheid; de nederzettingen op Palestijns gebied.”

“Onverzoenlijke houding.”

“Het beschermde Israel kan veel betekenen voor de vrede, maar die willen gewoon niet.”

“Men maakt het de Palestijnen onmogelijk om te leven, zeker in Gaza. Palestijnen zijn tweederangs burgers.”

“Israël houdt de Palestijnen gegijzeld in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever. Ze zijn daar de bezettende macht.”

“Behandelen mensen als tweede rangs burgers. Duidelijke ongelijkheid in behandeling.”

“Hamas is volledig verantwoordelijk”

Mensen die Hamas volledig verantwoordelijk achten verwijten Hamas het volgende:

- Het provoceren van Israël (middels raketten)
- Terrorisme/extremisme
- Het ontkennen van het bestaansrecht van Israël
- Weigeren compromissen

Hieronder enkele citaten ter illustratie:

“Blijven provoceren, doen geen opties aandragen.”

“Blijven maar aansturen op bloedige conflicten.”

“Dit is een terroristische organisatie.”

“Erg extremistische partij. Kent alleen zwart of wit.”

“ Hamas wil Israël vernietigen ongeacht welke toenadering dan ook. ’

“ Het is een terreurorganisatie. ”

“ Terroristen die constant raketten schieten op Israel. Geen partij om mee te onderhandelen. ”

“ Voor Hamas heeft de staat Israël geen bestaansrecht. ”

“ Willen geen vrede, blijven zorgen voor verdeeldheid. ”

“ Ze kunnen het conflict alleen beëindigen als ze ophouden met agressie, dat geldt ook voor de andere partijen, ik houd ze allemaal even verantwoordelijk ervoor. ”

“ Zijn niet voor vrede, met vrede zouden ze niet meer bestaan. Roepen alleen maar op tot haat. ”

3 Stellingen

3.1 Meerderheid: Israël moet stoppen met bouwen nederzettingen

Een meerderheid van de Nederlandse bevolking (56%) vindt dat Israël moet stoppen met het bouwen en uitbreiden van nederzettingen in de Palestijnse gebieden. Slechts zes procent is het hiermee oneens.

Mocht Israël toch doorgaan met het bouwen van nederzettingen dan vindt 38 procent van de bevolking dat Nederland sancties moet opleggen. Achttien procent is het daarmee oneens. Een kwart (24%) vindt het geen probleem dat producten die in deze nederzettingen worden geproduceerd in Nederland worden verkocht, terwijl 28 procent dit wel ziet als een probleem.

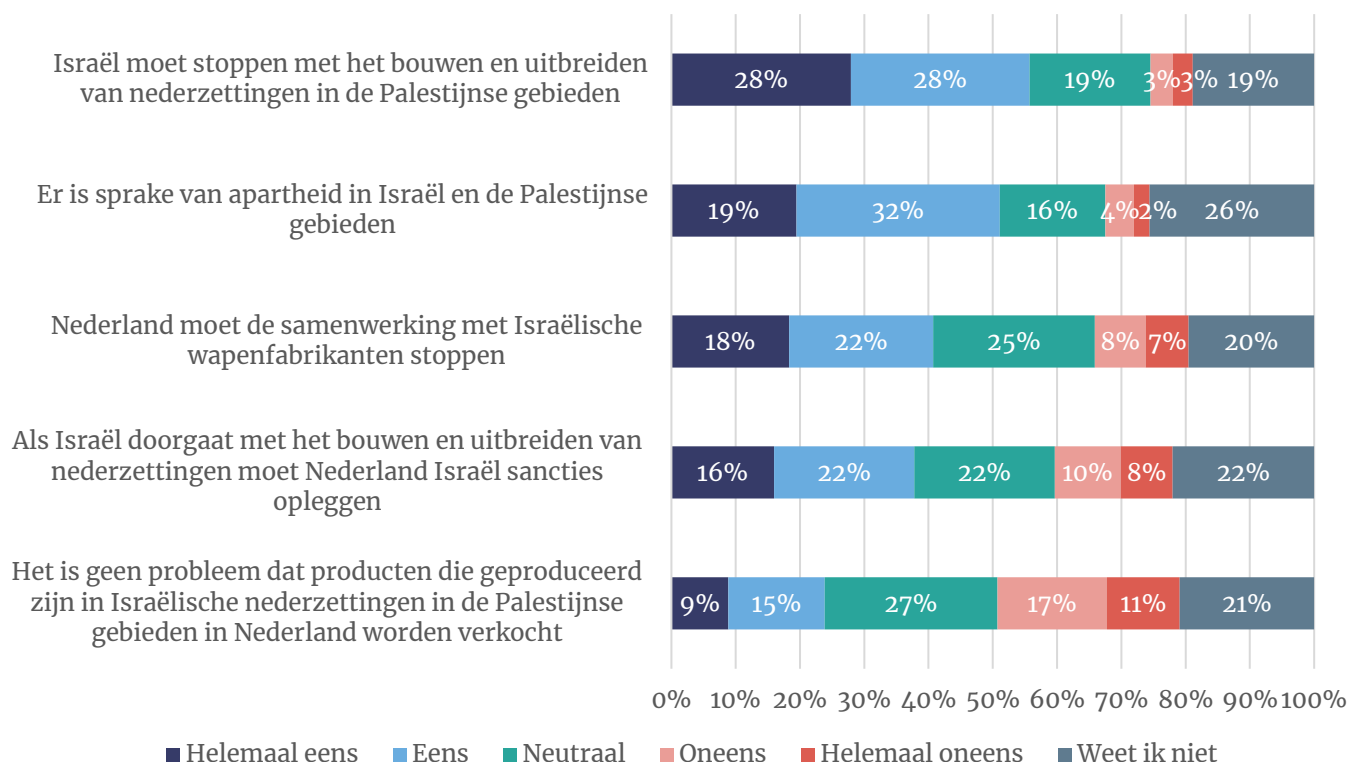
De helft van de Nederlanders vindt dat er sprake is van apartheid in Israël en de Palestijnse gebieden.

Voorts vinden vier op tien Nederlanders (40% mee eens) dat Nederland niet meer moet samenwerken met wapenfabrikanten uit Israël. Een kwart oordeelt neutraal, 15 procent is het oneens met deze stelling en een op vijf heeft geen oordeel.

Een groot deel (19 tot 24%) van de ondervraagden geeft bij de stellingen aan geen idee te hebben. Dit laat zien dat de betrokkenheid bij het conflict niet heel groot is.

Figuur 3.1: Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

Basis: respondenten die geen informatie te zien kregen over illegale status nederzetting (zie 3.3, n=829).

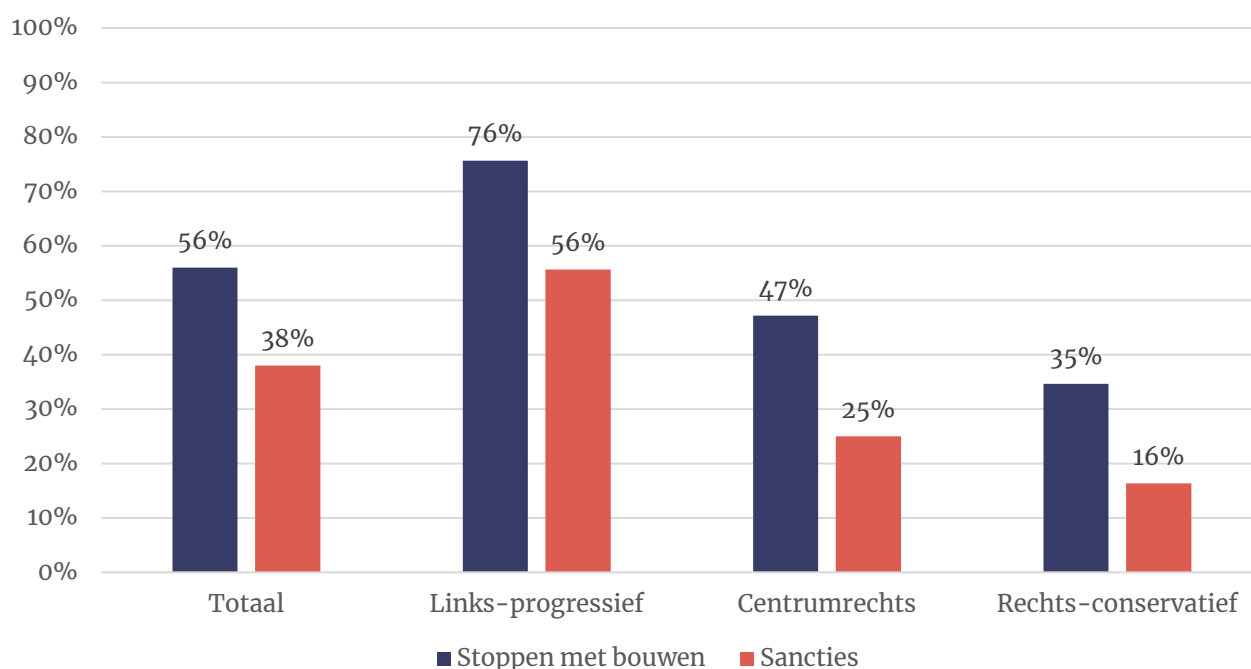
3.2 Houdingen ten opzichte van nederzettingen naar politieke voorkeur

Als we inzoomen op houdingen ten opzichte van de Israëlische nederzettingen in de Palestijnse gebieden zien we opnieuw een forse links/rechts-tegenstelling. Links-progressieve kiezers vinden doorgaans dat Israël moet stoppen met het bouwen en uitbreiden van nederzettingen. Onder centrumrechtse kiezers is dat grofweg de helft, terwijl dit slechts voor een op drie van de rechts-conservatieve kiezers geldt.

Vier op tien (38%) zijn voor het opleggen van sancties als Israël doorgaat met het bouwen van nederzettingen. Een meerderheid van de kiezers van PvdA, Volt, GroenLinks, D66, Partij voor de Dieren en SP is hier voor. Onder meer conservatieve kiezersgroepen is hier weinig steun voor.

Figuur 3.2: Israël moet stoppen met het bouwen en uitbreiden van nederzettingen in de Palestijnse gebieden/Als Israël doorgaat met het bouwen en uitbreiden van nederzettingen moet Nederland Israël sancties opleggen

Basis: respondenten die geen informatie te zien kregen over illegale status nederzetting (zie 3.3, n=829).
Laten zien: Helemaal eens en eens. Overige antwoordopties: neutraal, oneens, helemaal oneens en weet ik niet.

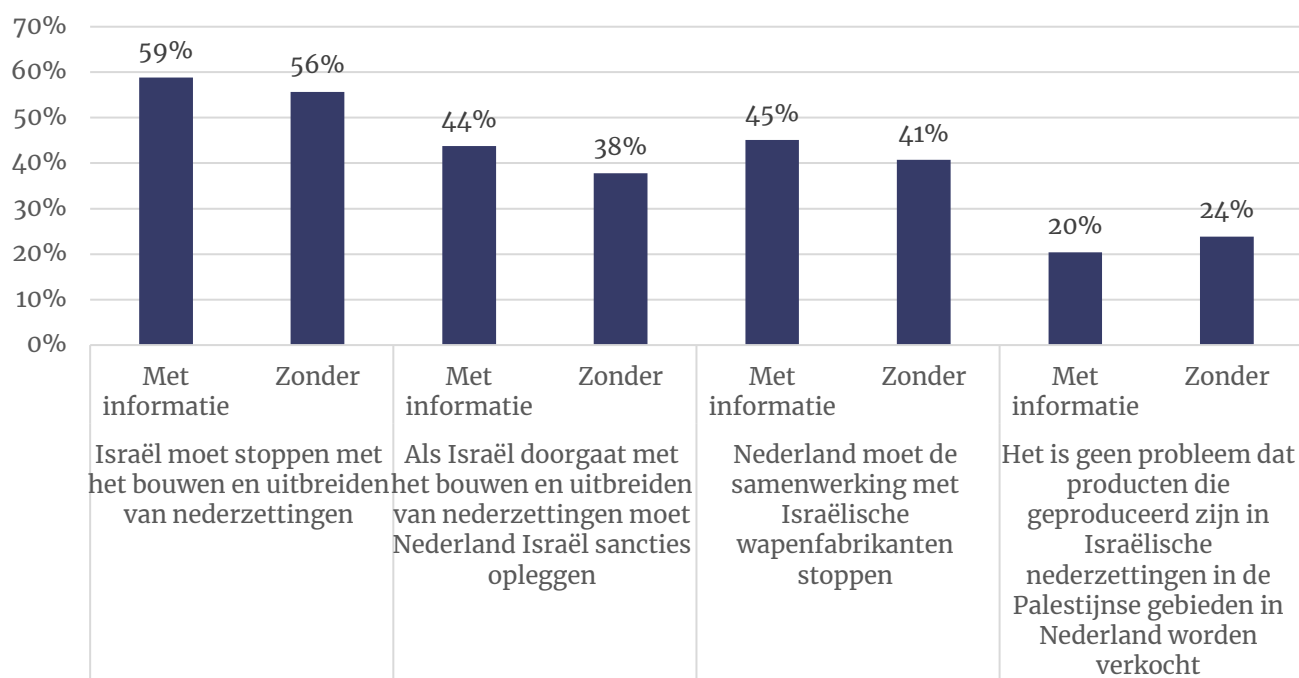

3.3 Effect van informatie

De Israëlische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever zijn, volgens het grootste deel van de internationale gemeenschap, in strijd met het internationaal recht.⁷ Om te testen of deze informatie effect heeft op de houdingen van respondenten werd dit aan de helft van de steekproef voorgelegd alvorens zij bovenstaande stellingen moesten beantwoorden. De andere helft kreeg deze informatie niet.

Onderstaande grafiek laat zien dat de informatie (“Volgens het internationaal recht zijn deze nederzettingen illegaal”) een klein effect heeft op de antwoorden bij de meeste stellingen. Mensen worden iets negatiever t.o.v. de nederzettingen na het zien van de informatie. De tweede stelling is de enige waar een significant effect te zien is. Van de controlegroep (zonder informatie) zegt 38 procent dat Nederland Israël sancties moet opleggen als het doorgaat met het bouwen en uitbreiden van nederzettingen. Dat percentage gaat omhoog (44%) na het zien van de informatie.

Figuur 3.2: De volgende vragen gaan over Israëlische nederzettingen in de Palestijnse gebieden. < helft steekproef: Volgens het internationaal recht zijn deze nederzettingen illegaal.> Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen? (%helemaal mee eens plus eens. Overige antwoordopties: neutraal, oneens, helemaal mee oneens en weet ik niet)

⁷ Zie artikel 49 van de vierde Conferentie van Geneve <https://wetten.overheid.nl/BWBV0005569/1955-02-03>.

De Verenigde Staten en Israël beschouwen de nederzetting niet strijdig met het internationale recht, zie: <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/11/18/vs-nederzettingen-op-westelijke-jordaanoever-niet-in-strijd-met-internationaal-recht-a3980760>

De Europese Unie wel, zie: <https://www.theguardian.com/world/2012/may/14/israel-two-state-risk-eu>

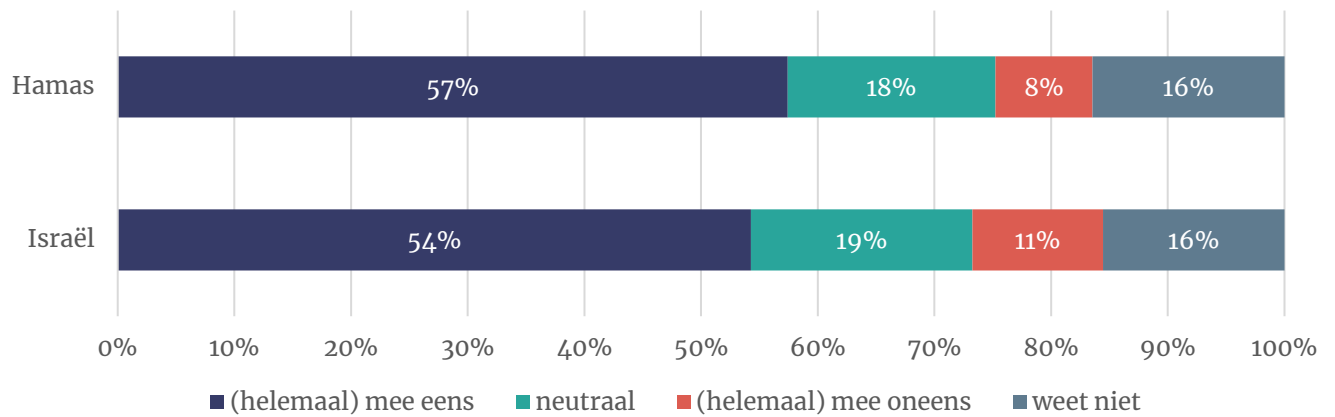
3.4 Regering moet zich uitspreken tegen mensenrechtenschendingen

De meerderheid (57%) van de Nederlanders vinden dat de Nederlandse regering zich actiever moet uitspreken over mensenrechtenschendingen door Hamas. Slechts acht procent vindt van niet.

Dit geldt in gelijke mate voor Israël: 54 procent wil dat de regering zich actiever uitsprekt over mensenrechtenschendingen door Israël, elf procent is het oneens.

Figuur 3.3: De Nederlandse regering moet zich actiever uitspreken over mensenrechtenschendingen door Israël/Hamas

Basis: respondenten die niet de informatie te zien kregen over illegale status nederzettingen (n=829)

4 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 tot maandag 16 mei. In totaal werkten 1.281 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=995) is afkomstig het I&O Research Panel, 286 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tergoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl